

Et informasjonshefte fra
Norges Jeger- og Fiskerforbund og NINA

Jakt på **JERV** i Norge

Hefet er utgitt av Norges Jeger- og Fiskerforbund i samarbeid med Norsk institutt for naturforskning (NINA), som sammen med Direktoratet for naturforvaltning også har bidratt økonomisk til prosjektet.

Produktansvarlig/forfatter i den reviderte utgaven:
NINA ved John Odden, Roy Andersen, Roel May, Bjørg Bruset og Jenny Mattisson.
NJFF ved Hans Ole Solberg, Eivind Lurås, Roar Lundby og Siri Parmann.

Foto: Knut Røise Olsen; forside, 24 – Asgeir Kvalvik; 3, 7 – Roy Andersen; 4, 8 (midt), 13, 15 (nederst), 18
Lars Krempig; 14 (nederst) – Dag Karlsen; 22, 31 – Vegard Pedersen; 21 – Trygve Næss; 25
Roar Lundby; 14 (øverst) – Lars Gangås; 8 (øverst og nederst), 20, 27 – Bjørnar Johnsen; 12, 15 (øverst)

Layout og trykk: Erik Tanche Nilssen AS
Ajour pr. mars 2013.

Miljømerket trykksak 241 749

FORORD

Rovviltet hører naturlig hjemme i vår fauna, og Norges Jeger- og Fiskerforbund ønsker at de store rovdyrene skal forvaltes mest mulig på linje med andre dyrearter. Forbundet arbeider aktivt for å sikre naturgrunnlaget for våre vilt- og fiskearter og for å sikre at flest mulig får anledning til drive bærekraftig høsting av ressursene. Vi mener dette er viktig for å legge et godt grunnlag for å ta vare på naturens mangfold.

Vi ser det som positivt at det er bred politisk enighet om at lisensfelling og kvotefelling skal være de sentrale virkemidlene for å regulere bestandene av de store rovdyrene. På denne måten kommer jegerens lokalkunnskap og engasjement til nytte for samfunnet, og konfliktene rundt rovdyrforvaltningen reduseres.

Stortinget har gitt uttrykk for at det må legges vekt på skoloring og kompetanseoppbygging for å bidra til at jegerne kan utøve effektiv jakt på de store rovdyrene. NJFF har inngått en avtale med DN for å følge opp dette. Kunnskap om jerven og praktisk jakt på jerv en viktig del av denne satsingen. Det er viktig at dere som skal delta i lisensfelling av jerv også har gode kunnskaper om artenes biologi, levesett, atferd og lovlige jaktformer.

Vi ønsker deg lykke til med jakta, og håper dette heftet vil være til nytte.

Hvalstad, mars 2013

Espen Søilen

Generalsekretær, NJFF

.....

Norsk Institutt for naturforskning (NINA) er den største forskningsinstitusjonen som er involvert i viltforskningen i Norge, og har vært involvert i forskning på store rovdyr helt siden instituttet ble stiftet i 1988. NINA-forskere, i samarbeid med kolleger fra andre institutter, driver feltbasert forskning på ulv, bjørn, gaupe og jerv. I tillegg har enheten ROVDATA i NINA hovedansvaret for det nasjonale overvåkingsprogrammet for store rovdyr. NINA har som oppgave både å produsere ny kunnskap og formidle forskningsresultater til et bredt publikum. I denne sammenheng har NINA gjennomført den faglige kvalitetssikringen av faktainformasjonen om biologi og økologi til de store rovdyrartene i denne hefteserien.

Som forskningsinstitusjon har NINA som oppgave å formidle kunnskap til alle aktører med interesse i forvaltning av de store rovdyrene, herunder norske jegere. NINA som sådan står som en nøytral leverandør av kunnskap som kan brukes til en bedre forståelse av naturen til nytte for alle med interesse for dette fagfeltet. Som kunnskapsleverandør tar NINA ikke stilling for eller imot jakt, men vi tror det er viktig at forskningsresultatene våre blir tilgjengeliggjort overfor de som forvalter og driver jakt på de store rovdyrartene. Vi er derfor glade for muligheten til å samarbeide med NJFF om denne hefteserien som et ledd i vår informasjonsvirksomhet overfor allmennheten og norske jegere spesielt.

Trondheim, mars 2013

Norunn S. Myklebust

Adm. direktør, NINA

INNHOOLD

FORORD	3
INNLEDNING	5
JERVEN'S UTBREDELSE I EUROPA	6
JERVEN'S BIOLOGI	7
SPORTEGN	8
UTBREDELSE	8
BESTANDSSTATUS FØR OG NÅ	10
SOSIAL ORGANISERING OG ATFERD	11
FORMERING OG DØDELIGHET	12
AREALBRUK	12
HABITAT	14
HVA SPISER JERVEN?	14
FORVALTNING OG LOVVERK	16
ROVVILTFORSKRIFTEN	16
REGIONALE ROVVILTNEMNDER	16
PRAKTISK JAKT	20
JAKTFORMER	21
JAKT MED HUND	24
ETTERSØK	25
FANGST	25
UTSTYR TIL JERVEJAKT	28
SKI OG TRUGER	28
VÅPEN OG AMMUNISJON	28
REFERANSER	32

INNLEDNING

Jakt på store rovdyr har lange tradisjoner i vårt land. Allerede da de første nordmenn vandret inn i Norge etter istiden, ble det jaktet på de store rovdyrene – jerv, ulv, gaupe og bjørn. Disse var viktige som ressurs, spesielt pelsen, men også i noen grad kjøttet. I den urgamle jegerkulturen hadde disse dyrene en hedersplass fordi steinaldermennesket beundret deres styrke, sluhet, utholdenhet og intelligens. Frykt spilte også inn, spesielt når det gjaldt bjørnen, som kunne være direkte farlig for mennesker som kun hadde primitive våpen å forsvare seg med. Derfor var en jeger som kunne overliste slike dyr, spesielt ansett i den gamle steinalderkulturen.

Først da nordmenn ble bønder registrerte man en holdningsendring overfor de store rovdyrene. Da sau, kyr, hester og fjærkre, ble tatt av nærgående rovdyr som trakk til gårdsbrukene, kom mennesket for første gang i direkte konflikt med de store rovdyrene. En konflikt som skulle vedvare i flere tusen år. Samtidig kom store rovdyr også i konflikt med jegerne, først og fremst gjennom konkurransen om matnyttig vilt. På midten av 1800-tallet vedtok Stortinget at man skulle utrydde rovviltartene i sin alminnelighet – dette gjaldt både store og mindre rovdyr samt alle rovfuglene. Norge var ikke alene om en slik politikk. Man lyktes så å si å utrydde både bjørn og ulv, og reduserte sterkt bestandene av gaupe og jerv, før disse artene ble fredet for ca. 30 år siden.

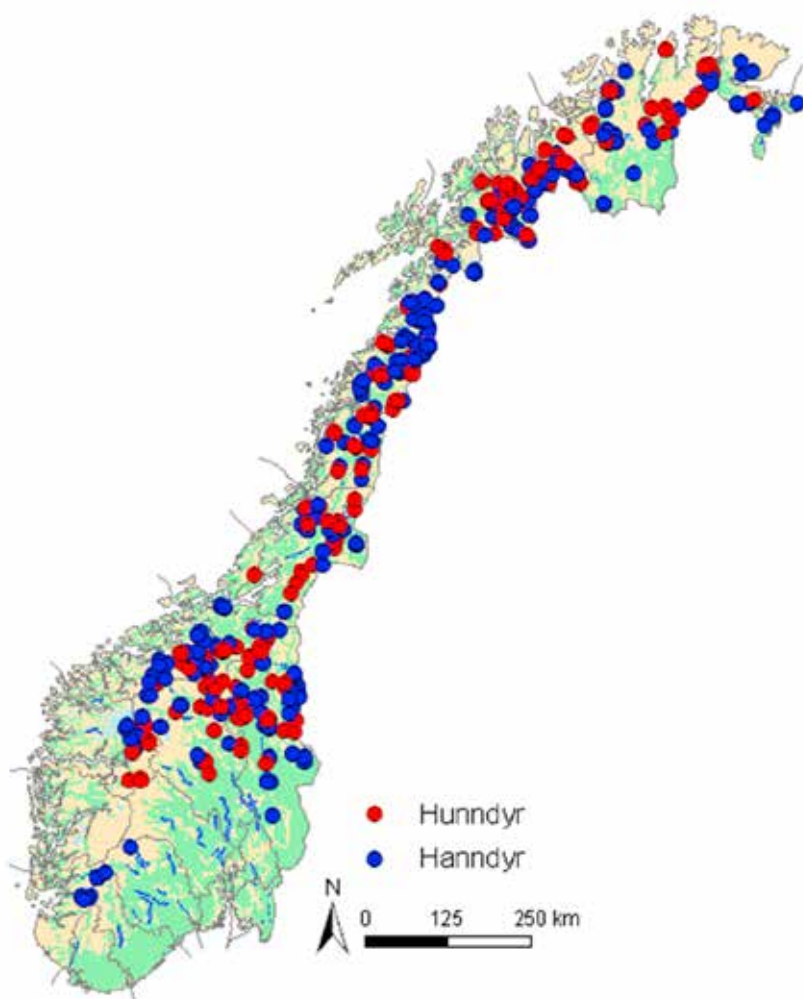
Norge og de andre vestlige land har i dag en felles målsetting om at man skal ta være på det biologiske mangfoldet. Dette innebærer at man forvalter bestandene på en måte som er bærekraftig på sikt. Stortinget har støttet opp om at Norge skal ta sitt ansvar for ulv, bjørn, jerv og gaupe på alvor. Samtidig har Stortinget lagt til grunn at bestandene skal reguleres gjennom jakt. Dermed vil man kunne minske konfliktene, fremheve ressursaspektet, alminneliggjøre rovdyrene, og i noen grad også opparbeide skyhet hos rovdyrene. God kunnskap om rovviltbestandene er viktig for en bærekraftig forvaltning, og jegere kan bidra med viktig lokal kunnskap og kompetanse som en del av beslutningsgrunnlaget i rovviltforvaltningen. Vellykket jakt på store rovdyr er avhengig av god kunnskap om dyrenes levesett, atferd og aktuelle jaktmetoder og lovverk. Det er derfor viktig at norske jegere, som utøvende ledd i rovviltforvaltning, har et godt beredskap i forhold til denne krevende oppgaven.

JERVENS UTBREDELSE I EUROPA

UTBREDELSE

Jerven er en art som er utbredt i skog-, fjell- og tundralandskap i både Eurasia og Nord-Amerika. I Nord-Amerika finner man gode bestander av jerv i taigaen og på tundraen i Alaska og Canada, mens arten forekommer mer sjeldent i høyereliggende fjellskog i delstater nord og vest i USA. På vårt kontinent strekker jervens utbredelse seg fra Skandinavia og Finland østover til Øst-Sibir, og sydover til nordre deler av Asia. Jerven i Norge lever først og fremst i fjellområdene langs grensa mot Sverige og Finland, fra Hedmark og nordover. I Skandinavia er populasjonen av jerv delt inn i tre bestander som er genetisk forskjellig fra hverandre. En sørvestlig bestand lever vest for Østerdalen i Norge, som ser ut til å fungere som en spredningsbarriere. Øst og nord for Østerdalen lever en stor bestand, som også inkluderer jerv i Nord-Trøndelag, Nordland og Sverige. Den nordlige bestanden holder til i Troms, Finnmark og Nord-Finland.

Figur 1. Utbredelsen av jerv i Norge ut fra DNA-analyse av ekskrementer (Kilde: Rovdata).

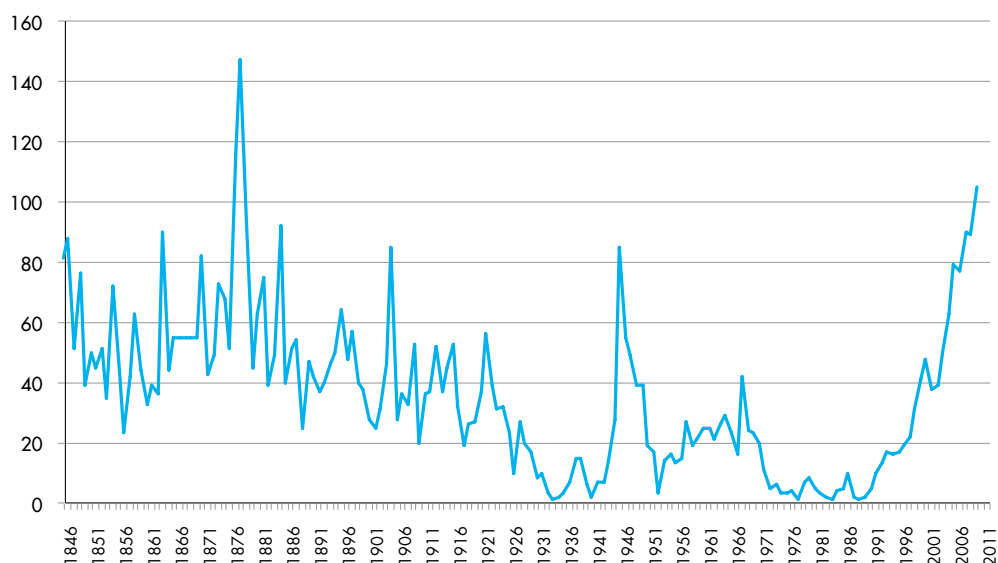
BESTANDSSTATUS FØR OG NÅ

På 1700- og 1800-tallet var et jerveskinn mye verdt, noe som førte til at fangst og jakt var mye utbredt. I august 1845 kom «Lov om Udryddelse av Rovdyr og om Fredning af andet Vildt». Her ble det lagt opp til en skuddpremie på 3 Speciedaler på jerv uansett alder, noe som var mye penger den gangen. Dette førte til intens jakt og fangst. Skuddpremiestatistikken ga også grunnlag for en god oversikt over felte jerv og andre rovdyr fra 1846 frem til i dag. Rett etter andre verdenskrig lå den statlige skuddpremien på 3.500 kroner, men ble redusert til 1000 kroner i 1948.

I perioden 1846–1900 lå antall felte jerv årlig på 40–90 pr. år med unntak av tre år på slutten 1870-tallet og i 1885 hvor antallet lå over 100 dyr. I følge samtidsforfattere var jerven et nokså sjeldent dyr, noe som også gjenspeiles i den lave årlige avskytingen på 20–30 dyr frem til krigen. Bestanden da hadde sin hovedtyngde nord for Trondheimsfjorden, og det var Troms og Finnmark som huset de tetteste bestander av jerv. I Sør-Norge forekom jerven i fjellområder i Oppland og Østerdalen, og også på Hardangervidda og i Jotunheimen. Jerv var også registrert på Vestlandet.

Jerven ble funksjonelt utryddet fra Sør-Norge på 1960-tallet og som et resultat av hard etterstrebelse var det i 1970 kun en spredt forekomst tilbake nordover i grensefjella langs Norge og Sverige. I Sverige ble jerven fredet allerede i 1969, mens den først ble fredet i Sør-Norge i 1973 og i resten av Norge i 1982. Først på slutten av 1970-tallet dukket det opp regelmessige ynglinger av jerv i Sør-Norge. Etter fredningen økte bestandene i både antall og utbredelse etter hvert. Det ble innført lisensfelling i Nord-Norge i 1993 og i Sør-Norge i 1997. De årlige fellingene lå på 5–10 jerv fram til 2000. Etter det økte de til 20–30 jerv i året. I tillegg kommer uttak av skadedyr i beitesesongen og uttak av mordyr og jervunger fra ynglehi. Hiuttak skjer etter vedtak gjort av Direktoratet for Naturforvaltning (DN) og utføres av Statens naturoppsyn (SNO). Stortinget har fastsatt et nasjonalt bestandsmål for hvor mange valpekull med jerv som skal fødes i Norge hvert år. Bestandsmålet på 39 årlige ynglinger er fordelt i de 8 forvaltningsregionene for rovvilt.

Jervebestanden i Skandinavia har i gjennomsnitt økt med 4,3 % per år i perioden 1998 til 2010. I perioden 2008 til 2010 ble det totalt i Skandinavia registrert 161 ynglinger av jerv (se figur 4). Dette tilsvarer 1009 (879-1193; 90 % CI) individer totalt i Skandinavia, hvorav 654 (552-790; 90 % CI) i Sverige og 355 (308-426; 90 % CI) i Norge. På landsbasis ble det i 2011 dokumentert totalt 58 jervekull i Norge og i 2012 ble det påvist 68 jervekull.

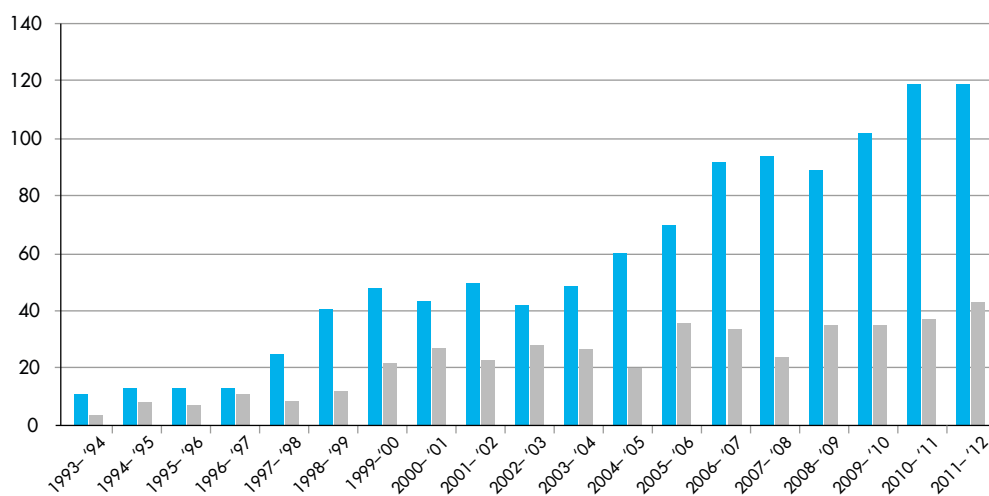

Figur 2. Registrert avgang av jerv i Norge (1846-2011) (Kilde: SSB).

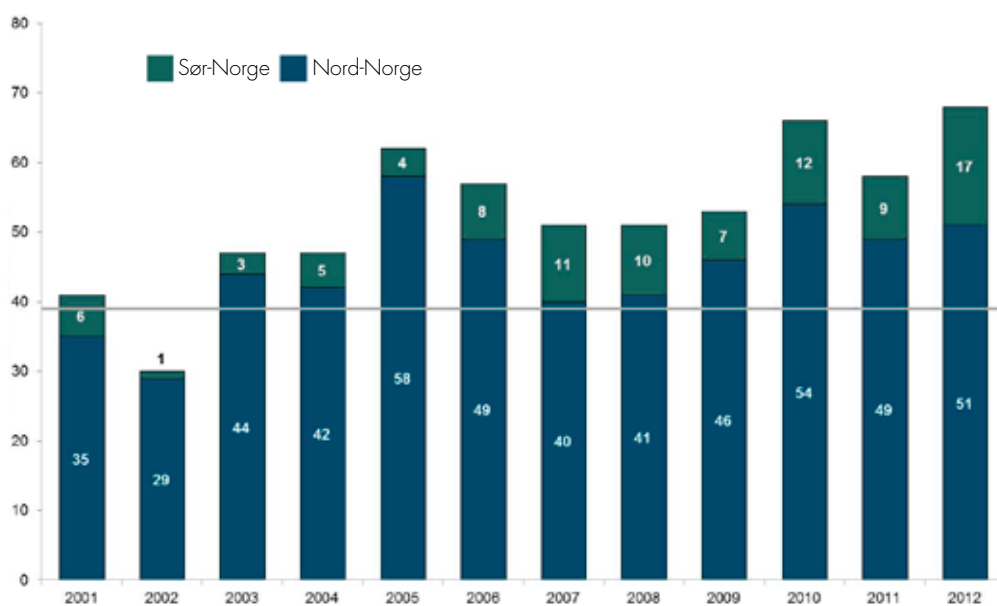
SOSIAL ORGANISERING OG ATFERD

Jerven kan betegnes som en einstøing, og som andre mårdyr bruker jerven duftkjertlene sine og andre spor tegn til revirmarkering (se spor tegn på side 8).

Jerven er for det meste nattaktiv, men kan oppleves til alle tider av døgnet. Den er generelt sky overfor mennesker, og holder seg som regel langt fra folk og bebyggelse selv om det hender at jerv kan til tider streifer nærmere bebygget strøk. Hvis en jerv føler seg innestengt og truet, kan den virke aggressiv, men som regel er den et fredelig dyr som normalt ikke vil angripe mennesker og det er ikke kjent tilfeller der jerv har bitt eller skadet mennesker.

Figur 3. Lisensfelling av jerv i Norge i perioden 1993 til 2012. Kvoten er i blått (Kilde: SSB).

Figur 4. Registrerte jerveynglinger i Norge (2001-2012). Bestandsmålet ligger på 39 jerveynglinger (Kilde: Rovdata).

Yngleområde for jerv.

FORMERING OG DØDELIGHET

Tisper blir kjønnsmodne allerede ved en alder av 15 måneder, men det er sjelden at de får unger før de fyller 3–4 år. Likeledes blir hannene som regel kjønnsmodne allerede ved 14 måneders alder, men parer seg som regel først når de er 3–4 år gamle. Bare en tredjedel av 3 år gamle tisper får unger. Tisper kan få unger inntil de er 13 år gamle, mens hanner trolig blir utkonkurrert av yngre hanner før de fyller 8 år.

Parringstid for jerven er fra april til august. Siden jerv har forsinket fosterutvikling, ligger befruktete egg i dvale inntil de fester seg til livmoren seinere på året. Fosterutvikling tar deretter 30–50 dager, og i de fleste tilfeller blir ungene født i februar og mars – noen valper er nok født enda tidligere, i januar. Antall fødte valper varierer mellom 1–5. Det er ikke registrert kull med mer enn 3 valper etter ca. 2 måneder. Ca. 60 % av de voksne jervetisper får frem et kull et enkelt år. Kun 35 % av tispene får unger to år på rad, noe som tyder på at kostnadene ved reproduksjon er nokså store. Dette har sammenheng med næringstilgang og tispas kondisjon.

Jervetispa tar i bruk hiet like før fødselen. De små, tannløse og blinde ungene veier kun 80–90 g ved fødselen, og er da iført hvit pels. Ungene utvikler seg forholdsvis raskt, og slutter å die når de er ca. 9–10 uker gamle. I Skandinavia bruker tispene i regelen samme hi eller hiområde frem til ungene er ca. 2 måneder gamle (3–4 kg tunge). Etter dette, som regel i løpet av mai måned, vil de flytte seg forholdsvis ofte fra dagleie til dagleie. De følger da moren og oppsøker matlagre/dagleier som tispa har etablert i forveien i steinur eller snøbreer. Her blir ungene overlatt til seg selv mens mora er ute og jakter. Allerede i juni kan jervunger begi seg på lengre oppdagelsesturer på egenhånd. Jervunger er som regel nesten helt utvokst allerede tidlig på høsten og er i stand til å klare seg selv fra slutten av august.

Data om dødelighet av jerv kommer fra radiomerkede dyr som ble fulgt over flere år, både i nordlige områder med tamreindrift (Sarek nasjonalpark i nord Sverige og indre Troms) og Sør-Norge med høyere tetthet av sau. I Sarek, der jerven er fredet, har voksne dyr en dødelighet på 10 % hvor ulovlig felling står som den viktigste dødsårsak i tillegg til lovlig skadefelling og naturlige avgang (sykdom, snøskred). I Troms, der det drives lisensfelling, ligger voksendødelighet mellom 10 og 50 %. Ca. 30 % av jervunger dør under sitt første år i både Sarek og Troms. I Sarek, blir ca. 70 % av disse drept av voksne jerver. Voksne jerver står for ca. 30 % av jervungene som dør i Troms, mens lisensjegere tar ca. 30 % og resten dør av andre årsaker. I Sør-Norge ligger dødeligheten hos voksne dyr mellom 30 og 35 % og de fleste av disse dør i forbindelse med lisensfelling. I Sør-Norge ligger dødeligheten hos jervunger på ca. 20 %, og de fleste som dør blir tatt under lisensfelling. Dødelighet forårsaket av andre jerver er ennå ikke registrert i Sør-Norge, men ei tispe og en av hennes jervunger ble sannsynligvis drept av ulv i Østerdalen.

AREALBRUK

Jervens arealbruk varierer mye mellom områder. Selv i områder med store levedyktige bestander av jerv, som f. eks. Nord-Amerika, opptrer jerven i forholdsvis lave tettheter og store leveområder sammenlignet med andre rovdyr med tilsvarende kroppsstørrelse. Generelt benytter hannjerverne flere ganger større leveområder enn tispene. Gjennomsnittlig størrelse for voksne hannjerver i ulike studier i Skandinavia og Nord-Amerika har variert fra 422–1,506 km², men enkeltindivid kan benytte betydelig større områder. Gjennomsnittlig størrelse hos voksne jervetisper varierer fra 73–335 km², men enkelte individer kan i Skandinavia ha leveområder opp mot 800 km². Denne forskjellen i størrelse mellom leveområdene til hannjerver og tisper er typisk for mange polygame arter der en hann parrer med flere hunner. Streifdyr, som vanligvis er unge, men også gamle fordrevne individer, kan vandre over områder på flere tusen km². På samme måte varierer tettheten varierer fra en jerv pr. 40 km² til en jerv per 1000 km².

Generelt sett kan jerven sies å være territoriell med begrenset overlapp mellom individer av samme kjønn. Graden av overlapp kan variere med årstid og kjønn/status på individer. Hanndyrene har minst toleranse for andre hanndyr i parringssesongen, mens denne revirhevdningen er svakere resten av året. I ynglesesongen har tisper med unger også klart definerte og atskilte revirer, med lite overlapp med andre hunndyr. Hunndyr som ikke har fått unger synes å tolerere hverandre mer året rundt.

Jervens utholdenhet og vandringssevne er legendarisk. En tisper med unger kan tilbakelegge 30–40 km i luftlinje i løpet av en natt, mens voksne kan vandre opp til 85 kilometer i samme periode. En jerv kan derfor lett sette spor etter seg over store geografiske områder i løpet av kort tid, slik at den lett kan dobbeltregistreres. Selv de mest utholdne jegere ville ha problem å fotfølge en jerv vinterstid – selv på ski. Nordamerikanske studier viser at hanndyr kan holde en fart på ca. 8,6 kilometer i timen, mens hunndyr kan tilbakelegge 4,6 kilometer på tilsvarende tid. En del unger vandrer ut fra fødselsreviret når de er ca. 1 år gamle, mens andre forblir i fødselsreviret inntil de blir kjønnsmodne. Hanner forlater som regel fødselsområdet, mens ca. to tredjedeler av tispene forlater området der de ble født.

Jerv i Børgefjell.

Reinsdyr er viktig for jerven.

HABITAT

Her i Skandinavia betraktes jerven som et fjell-levende dyr, mens den ansees for å være et typisk skogsdyr i f. eks. Finland, Russland, USA og Canada. Den er nokså utbredt i høyreliggende fjellskogområder i den sørlige delen av sitt utbredelsesområde i Nord-Amerika. At jerven er et «fjelldyr» her i Skandinavia virker å ha en sammenheng med utbredelsen av både tam- og villrein. I den seinere tid (de siste 10–15 årene) har man merket at jerven har begynt å etablere seg i skogstrakter i f. eks. Hedmark samt Hälsingland og Dalarna i Sverige.

Studier av den romlige økologien til jervene er gjort både i Sørøst-Norge, i Indre Troms og i Sarek i Sverige. Innenfor sitt leveområde foretrekker jerven gjerne bratt og utilgjengelig terreng. Selv om de benytter seg mye av alpin tundra, så selekter de for fjellskog og lavalpine områder. I en studie av den romlige økologien til de fire store rovdyrene i Østerdalen, Hedmark fylke, fant man at tilstedeværelsen av ulv, gaupe og bjørn generelt var knyttet til lavereliggende, kupert skogsterreng, mens jerven foretrakk mer høyreliggende, åpent og kupert terreng. I Sarek, der både gaupa og jerven i stor grad er avhengig av tamrein, selekterer både gaupe og jerv bratt og kupert terreng både i skog og tundra avhengig om de har leveområder høyt eller lavt.

Om vinteren legger jerven ofte sine dagleier til snøhuler eller under kanter på snøbreer. Steinurer er også velegnet som hvilesteder for jerven året rundt. Jervetisper føder ofte sine unger i et ynglehi som er gravd ut i en dyp snøfonn, gjerne i tilknytning til en skrent. Slike hi plasseres ofte i trange fjelldaler like ved tregrensen i områder der det også er tilgang til steinur. Ynglehiet består av et fødselskammer som blir utvidet med ganger til andre kammer som tas i bruk av familiegruppen etter hvert. Det er ofte bare en inngang til hiet, men systemet av ganger og kamre kan bre seg over et større område. Ynglehi kan også plasseres i snøhull under vindfelte trestammer. Når snøen begynner å smelte utover våren, vil familiegruppen flytte ofte og da til nye dagleier i tilknytning til snøfonner og/eller steinur. Dette er trygge alternativ som gir utmerket skjul til ungene. Jerv bruker ofte de samme hilokalitetene år etter år og fra generasjon til generasjon. Selv om jerven har vært utryddet fra et område over lengre tid, ser man ofte at de gamle ynglehiene blir brukt på ny.

HVA SPISER JERVEN?

Reinsdyr er den viktigste matkilden for jerven. Derfor sammenfaller jervens utbredelse tett med både tam- og villrein her i Norge. I skogsområder er hoveddietten åtsel av elg som er skutt under jakta, drept av andre rovdyr som ulv og gaupe, eller som har dødd av andre årsaker. Jerv er i stand til å drepe et reinsdyr (og til og med elg under spesielle forhold), men som typisk åtseleter forsyner den seg ofte av kadaver og annet åtsel den finner i terrenget. I områder med store rovdyr, er det vanlig at jerven benytter seg av rester av byttedyr tatt av gaupe, ulv eller bjørn. Forskning i Sarek, i Norrbotten i Sverige, har vist at kun 13 % av reinene jerven utnytter er drept av jervene selv, mens 61 % er drept av gaupe. De resterende 26 % var rein døde i ulykker, ukjent rovdyr eller med ukjent dødsårsak. Studiene viste videre at jervene utnyttet nesten 70 % av de gaupedrepte reinene som var tilgjengelige i dess reviret. Forskning i Østerdalen på interaksjoner mellom jerv og ulv har dessuten vist at jerven i stor grad utnyttet elgkadavre drept av ulv. I skogstrakter med tilstedeværelse av ulv besto dietten til jerven av mer enn 75 % elg.

Det som jerven ikke klarer å fortære, blir hamstret til seinere bruk. Mat gjemmes i snøbreer eller steinurer, men jerven graver også ned mat i myr, bekker og fuktige områder som kan oppsøkes opp til et halvt år seinere.

Om sommeren har jerven en mer variert meny. Da spiser den både fugler, mindre pattedyr og vegetabilsk føde. Man har sett at det er en sammenheng mellom jervetispas evne til å få frem

FORVALTNING OG LOVVERK

Rammene for den løpende rovviltforvaltningen er lagt gjennom flere påfølgende politiske prosesser og vedtak i Stortinget. Stortinget har hatt flere stortingsmeldinger om rovvilt på sitt bord (St.meld.nr. 27 (1991 - 1992), St.meld.nr. 35 (1996 - 1997) og St.meld.nr. 15 (2003 - 2004) Rovvilt i norsk natur). I juni 2011 behandlet Stortinget et representantforslag (Dokument 8: 163 S (2010 - 2011)) fremmet av representanter fra alle de politiske partiene på Stortinget. Forslaget, som blir omtalt som "rovviltforliket", ble vedtatt av Stortinget 17. juni 2011, og danner sammen med behandlingen av "Rovvilt i norsk natur" rammene for norsk rovviltpolitikk.

Rovviltforliket slår fast at "norsk rovviltforvaltning skal skje innen rammen av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsettingen etter rovviltforliket i 2004, og den videre oppfølging av dette." Videre legges det vekt på at den regionale myndigheten i rovviltforvaltningen skal styrkes. Den todelte målsettingen innebærer at hensynet til å sikre overlevelse av alle de store rovviltartene i norsk natur skal kombineres med å ivareta landbrukets og tamreininteressenes bruk av utmarksområder.

ROVVILTFORSKRIFTEN

Den vedtatte nasjonale rovviltpolitikken er nedfelt og konkretisert i forskrift om forvaltning av rovvilt. Forskriften inneholder blant annet bestemmelser om forvaltningsmodellen med de regionale rovviltnemndene, om fordeling av de nasjonale bestandsmålene for de fire store rovdyrene, forvaltningsplaner, myndighet og jakt- og fellingsformer.

I henhold til naturmangfoldloven og viltloven er alle viltarter fredet med mindre det er åpnet for høsting og fastsatt jakttid for dem. Gaupe er en jaktbar art og jakttiden fastsettes i forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun. Samtidig må man være oppmerksom på at gaupe er fåtallig og krever forvaltningsmessige tiltak for å sikre overlevelsen. Jerv, bjørn og ulv er i utgangspunktet fredet. Ut fra disse artenes skadepotensiale og ut fra Stortingets vedtak om å forvalte de store rovdyrene slik at man ligger nærmest mulig de vedtatte bestandsmålene, inneholder rovviltforskriften bestemmelser om lisens- og kvotefelling. Fellingsperioden for den enkelte art framgår av rovviltforskriften.

REGIONALE ROVVILTNEMNDER

Landet er delt inn i åtte regionale forvaltningsområder for store rovdyr. Grensene for rovviltregionene er slik: **Region 1:** Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland og Vest-Agder; **Region 2:** Aust-Agder, Telemark, Vestfold og Buskerud; **Region 3:** Oppland; **Region 4:** Akershus, Oslo og Østfold; **Region 5:** Hedmark; **Region 6:** Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal; **Region 7:** Nordland; og **Region 8:** Troms og Finnmark.

De åtte regionale rovviltnemndene har hovedansvaret for forvaltningen av rovvilt innenfor hver sin region. Nemndene oppnevnes av Miljøverndepartementet blant representanter fra Fylkestinget og Sametinget i de enkelte regionene. Rovviltnemndene har utarbeidet forvaltningsplaner for rovvilt som ligger til grunn for rovviltnemndenes virksomhet. Nemndene har også, ansvaret for forebyggende og konfliktdempende virkemidler i regionen, samt for de ulike jakt- og fellingsregimene når de regionale bestandsmålene for den enkelte rovviltart er oppnådd. For bjørn er dette ytterligere nyansert, se beskrivelse nedenfor. Sekretariatet for rovviltnemnden er lagt til et fylkesmannsembete innenfor regionen. Det er en forutsetning at rovviltnemnden utvikler gode rutiner for kommunikasjon og samarbeid med både organisasjoner, kommuner, fylkeskommuner og fylkesmenn innenfor sin region.

Rovviltnemnden har myndighet til å fatte vedtak om kvote for felling når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen. Unntaket er bjørn der rovviltnemndene får myndighet når antall ynglinger på nasjonalt nivå er 10 eller mer selv om det nasjonale bestandsmålet er 13 ynglinger. For jerv og gaupe er rovviltnemndenes myndighet basert på gjennomsnittet av dokumenterte ynglinger fra Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt de siste tre årene

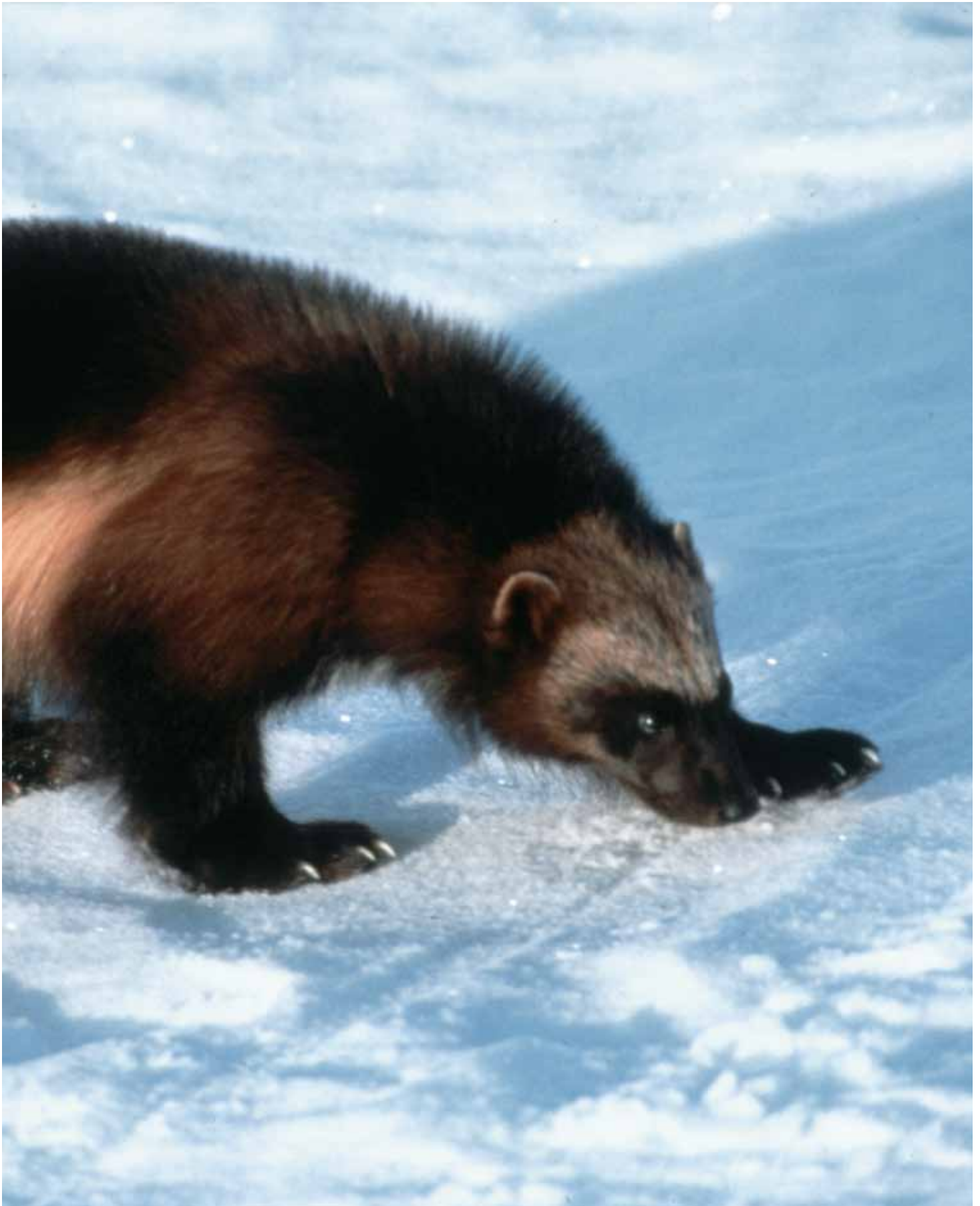
Rovviltnemndens vedtak skal bygge på den regionale forvaltningsplanen for rovvilt, data om biologiske og bestandsmessige forhold gitt av nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt, og om skade- og konfliktsituasjonen. Irregulær avgang av rovvilt belastes den kvoten som er bestemt av rovviltnemnden.

Det nasjonale bestandsmålet for jerv er 39 årlige ynglinger. Den norske jervebestanden har ligget godt over det nasjonale bestandsmålet gjennom flere år. Kun i region 3 (Oppland fylke) har man ligget dels under og dels over det vedtatte bestandsmålet fram til 2011. Bestandsstatus for 2012 viste at det var registrert 68 ynglinger av jerv. Rovviltforliket av 2011 har understreket at antall ynglinger skal holdes så nær bestandsmålet som mulig. Forliket peker også på at lisensfelling av jegerne gjennom lisensfelling av jerv ikke tar ut tilstrekkelig andel av de fastsatte kvotene, og det er åpnet for at forvaltningen så langt som mulig gjennomfører uttak av jerv i lisensfellingsperioden, altså parallelt med at jegerne jakter på jerven. Dette fordrer en god dialog mellom miljøforvaltningen og de som gjennomfører skadeuttak av jerv og lisensjegerne som utøver sin jakt i de samme områdene.

FORVALTNINGSREGION	BESTANDS- MÅL	BESTANDSSTATUS			
		2010	2011	2012	GJENNOMSNIITT
Region 1 (Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland og Vest-Agder)	-	0	0	1	0,3
Region 2 (Aust-Agder, Telemark, Buskerud og Vestfold)	-	0	0	0	0
Region 3 (Oppland)	4	5	2	4	3,7
Region 4 (Østfold, Oslo og Akershus)	-	0	0	0	0
Region 5 (Hedmark)	5	10	12	10	10,7
Region 6 (Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag)	10	15	12	13	13,3
Region 7 (Nordland)	10	13	14	12	13
Region 8 (Troms og Finnmark)	10	23	18	28	23
Hele landet	39	66	58	68	64

LISENSFELLING AV JERV

Rovviltforliket understreker at jervebestanden primært skal reguleres ved lisensfelling. Ved lisensfelling benyttes ordinære jegere og jaktmetoder. Bestandene er imidlertid av en slik størrelse at de ikke oppfyller naturmangfoldloven og villlovens kriterier for å åpne for jakt, og fellingskvotene settes ut fra artenes skadepotensial og ut fra hensynet til de bestandsmålene som Stortinget har vedtatt. Jegeren må registrere seg som lisensjeger i Jegerregisteret. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til vern av jerv og hensynet til beitebruk vektlegges forskjellig i ulike områder.

Potene til jerven gjør at den stort sett bærer godt, uansett underlag.

Lisensfelling er tillagt grunneierretten, slik at de som deltar i lisensfelling må ha innhentet grunneiers tillatelse. Direktoratet for naturforvaltning kan imidlertid bestemme at felling kan utføres uavhengig av grunneierretten, jf. Viltloven §35. Dette er ment som en unntaksbestemmelse, og kan for eksempel være aktuelt for å sikre at felling av skadevoldende individer gjennomføres på en effektiv måte.

Forskrift om forvaltning av rovvilt, regulerer lisensfelling av jerv. Fellingsperioden er fra 10. september t.o.m. 15. februar. Utover det som framgår av rovviltforskriften, kan de regionale rovviltneemndene fastsette en kortere lisensfellingsperiode dersom særlige forhold tilsier det. Videre skal rovviltneemndene fatte vedtak om avgrensning av fellingsområder, antall dyr som kan felles med eventuell fordeling på kjønn og alder, samt hvorvidt bestemte typer dyr skal være unntatt. Videre kan neemndene også sette nærmere vilkår for gjennomføringen av lisensfelling, da i samsvar med de regionale forvaltningsplanene.

For å kunne delta i lisensfelling, må jegeren være registrering som lisensjeger. Dette gjøres ved å gå inn på www.jegerregisteret.no. Registreringen skjer for hver enkelt rovviltart det enkelte jaktår. Det betyr at registreringen må gjentas ved nytt jaktår, eller dersom man ønsker å jakte på flere av de store rovdyrene. Registreringen er gratis. For å kunne registrere deg som lisensjeger må man: **1)** ha fylt 18 år; **2)** ha betalt jegeravgift for vedkommende jaktår; og **3)** ha overholdt rapporteringsplikten ved tidligere deltakelse i lisensfelling av de store rovdyrene. Kvittering fra registreringen som lisensjeger i Jegerregisteret skal medbringes under felling/fellingsforsøk. Lisensjegere som jakter med rifle, skal ha med dokumentasjon på gyldig skyteprøve under felling. Lisensjegeren må forholde seg til vedtak og vilkår fattet av den regionale rovviltneemnden i den regionen lisensfelling skal finne sted. Alle som deltar i lisensfellinga plikter å holde seg oppdatert om kvotens størrelse, gjenværende kvote og eventuelle andre begrensninger for jaktutøvelsen.

PRAKTISK JAKT

I tidligere tider var det vanlig å spore jerven på snø frem til dagleie, og jakta foregikk langt ut på vårparten. Dette krevde foruten bra kondisjon hos jegeren, også at terrenget ikke var for ulendt og snøen for løs. Det ble også brukt hunder som noen ganger klarte å presse jerven om den ikke hadde for stort forsprang, så den klatret opp i et tre. Der kunne den bli sittende om hunden stod under og loset. Jerv ble også skutt når den kom tilbake til kadaver av større byttedyr eller på utlagt åte hvor jegeren ventet. En del jerv ble også skutt tilfeldig av jegere som var på rype-, villrein-, ulve- eller revejakt. I tillegg ble mange jerv fanget i ulike fangstinnretninger.

JAKTFORMER

Til jakt på jerv kan en bruke mange ulike jaktformer. Her følger en kort presentasjon av noen aktuelle jaktformer.

Åtejakt

Denne De fleste jervene som har blitt felt i nyere tid har vært skutt på åte. Jerven er et mårddyr og disse samler og gjemmer mat. Dette kan jegeren utnytte fordi en jerv som regel vil komme tilbake for å hente maten.

Vi skiller mellom to typer åte. Det ene er rester etter byttedyr som jerven har drept eller funnet, som sau og rein eller dødt storvilt og slakteavfall etter storviltjakt. Ofte vil jerven dele opp større byttedyr og lagre dette i "mathi" i nærheten. Det andre er åte som legges ut på et egnet sted. Hva som kan brukes som åte er regulert gjennom forskrift fra Mattilsynet; "Forskrift om transport og behandling av animalsk avfall og anlegg som behandler animalsk avfall", regulerer bruk av husdyrkadavere til åtejakt, Direktoratet for naturforvaltning regulerer åtejakt gjennom både Viltloven og Forskrift om utøvelse av jakt og fangst, som sortere under Viltloven.

Ved bruk av åte til jakt har Mattilsynet fortolket regelverket slik at bruk av kadaver/slaktavfall til åte kun er tillatt dersom det er oppstått i naturen og at det benyttes på stedet hvor det er oppstått. Avfall fra egen gård kan brukes til åte på egen eiendom, forutsatt at det ikke er mistanke om at dødsårsaken var smittsom sykdom. Slakteavfall kan brukes til åte, så lenge dyra avfallet stammer fra har vært godkjent til menneskemat. Ferskvannsfisk omfattes ikke av Mattilsynets forskrift, og kan derfor brukes fritt som åte. Direktoratet for naturforvaltning opplyser at vilt kan brukes til åte og kan flyttes.

Ved åtejakt på jerv må du belage deg på lange og kalde timer utendørs. Når du skal velge plass i forhold til kadaveret må du tenke på vindretning og måneskinn. Det er viktig at vinden ikke blåser mot kadaveret og at det er godt lys gjerne med måneskinn. Jerven kan også dukke opp i dagslys, men som regel kommer den om natten.

Det viktigste elementet for å oppnå suksess er plassering av åte. Det betyr ikke at åtet som ligger "dårlig" plassert ikke blir besøkt av jerv, men hyppigheten av besøk øker vesentlig når åtet er godt plassert. Det er selvfølgelig en stor fordel med tanke på jaksuksessen. For å få et hyppig besøkt åte bør det legges et sted der jerven vanligvis ferdes forbi eller i nærheten av. Noen ganger kan man tilfeldigvis finne slike vak-plasser med aktuelle kadaver eller lagringsplasser (matlagre). Som regel må en belage seg på å være mye ute og spore jerv fordi jervens vaner og trekkruer er vesentlige for jaktutøvelsen, spesielt med tanke på plassering av åte. Når du er ute på slik sporing kan du enten finne et kadaver, rester av byttedyr eller matlagre. Dette kan være gode steder for postering fordi jerven ofte kommer tilbake til hit, spesielt dersom du har funnet et av mathiene. Mange tegn på ny aktivitet i området er et godt tegn. Desto mer spor og aktivitet, desto større er sjansen for at jerven vil vende tilbake en av de nærmeste nettene.

Dersom du legger ut åte for jerven, bør dette plasseres på et sted hvor du kan sitte innomhus i hytte, koe eller lignende. Husk også at det ikke er lov å bruke kunstig lys selv om det er påmontert husveggen. Avstanden mellom vakplassen og åtet er avhengig av hva slags våpen en skal bruke. Bruker du hagle bør avstanden ikke overstige 15–20 meter, mens ved bruk av rifle vil 50–70 meter være lempelig. Jerven er ikke redd for å komme ut på åpne plasser, så åtet kan plasseres på et vegetasjonsfritt område som gir best mulig lysforhold.

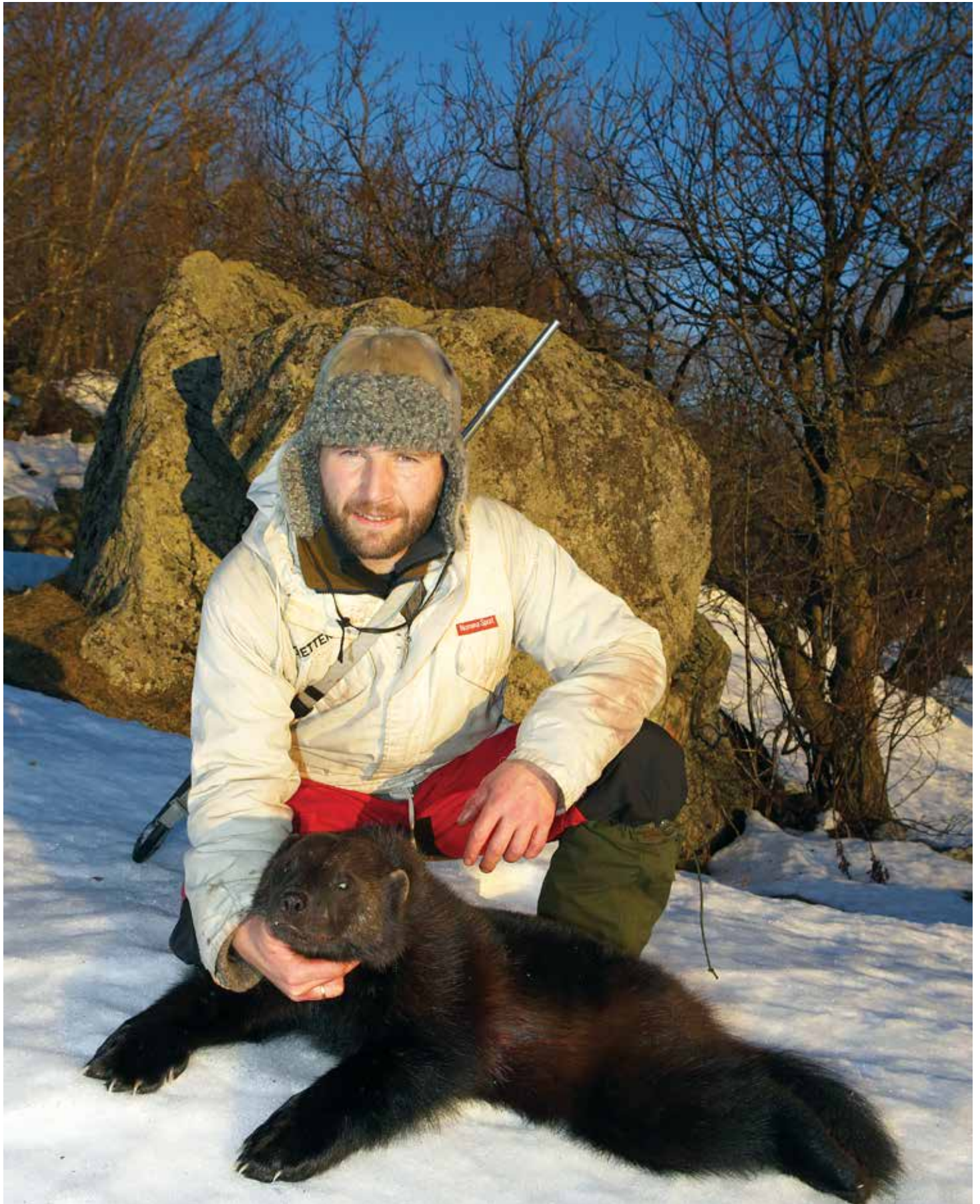
Jerven kan komme tilbake flere netter på rad til samme plassen. Har jerven vært der sist natt, har du en mulighet dersom du setter deg til der samme kveld. Et utlagt åte bør sjekkes regelmessig.

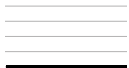
En komfortabel åtebu kan være gull verdt når timene drar seg til på jervepost.

Et godt åte er viktig!

Sporingsjakt på jerv.

Sørg for å ha tilgang på åte etter hvert som det blir oppspist. Husk å binde fast åtet ellers kan det bli dratt bort. Vær tidlig ute, for jerven kan komme før det blir mørkt. Den kan også dukke opp på morgenen etter at det har blitt lyst.

En revevarsler (bevegelsesvarsler) kan brukes som hjelpemiddel til åtejakt. Den bør monteres 4–5 meter fra åtet. Varsleren registrerer bevegelse som utløser en alarm i en mottaker. Dette passer perfekt når du har en bu å sitte/ligge i under jakta. Metoden gjør at du kan legge deg ned på og sove litt. Du blir garantert vekket dersom det kommer jerv på åtet.

Sporingsjakt

Sporingsjakt går i korthet ut på å spore opp jerven og skyte den når en er på lempelig hold. Det høres enkelt ut, men er sjelden det. Jakten starter med at du leter etter et natfferskt spor. Jerven kan imidlertid vandre langt, opptil flere mil i løpet av et døgn. Derfor kreves det at du sporer raskt og over store områder. Med tanke på de avstandene en jerv legger bak seg på en natt, så er det viktig å tenke på hvordan du kan avskjære eller ringe inn jerven. Du skal være veldig heldig for å kunne ta igjen en jerv gjennom å følge etter i sporene. Innimellom kan du likevel ha flaks og komme på helt ferske spor i nærheten av et dagleie.

Jerven er ikke noe utpreget vanedyr. Den jakter, spiser og sover når det passer seg. Den kan derfor være på farten også på dagtid, noe som gjør sporingsjakten noe sjanspreget.

I åpent terreng kan en ved bruk av kikkert og tålmodighet få øye på jerven. Er den ute og vandrer gjelder det å komme inn på uten at den merker det. Her gjelder det å utnytte terrenget og være observant. Jerven kan gjøre stopp og grave frem mat og da har du sjansen til å korte inn på forspranget. Er du godt kjent i terrenget og med jervens adferd, kan du prøve å avskjære jerven på et sted du antar at den vil passere.

Du kan også prøve å få øye på jerven når den ligger i dagleie. Den vil ofte legge seg slik at den kan holde øye med innsporet så det vil være en fordel å holde seg et stykke ut på siden av sporet. Støttes jerven uten at du har sett den, kan du spore etter i håp om å komme på skuddhold. Skal du lykkes med dette må det være åpent terreng og godt skiføre. Det er heller ingen ulempe med litt småkupert terreng slik at du lett kan skaffe deg oversikt for å få øye på jerven dersom den flykter. I tillegg må jegeren ha bra kondisjon og helst være så kjent at han klarer å forutse hvor jerven vil dra og ta raskeste veien dit. I kupert terreng, på tungt skiføre eller ved dårlige sporingsforhold, har du minimal sjanse for å ta igjen en jerv som er støkt.

Natfferske spor i nærheten av et åte eller kadaver kan gå til lagringsteder eller matlagre, til dagleie eller videre. Selv en erfaren sporer kan få utfordringer med å nøste opp i dette, og det kan ta tid. Prinsippet med å slå ring rundt og få oversikt over inn- og utspor, gjør sporingsarbeidet mye lettere, og det øker muligheten til raskest mulig å følge "riktig" spor.

Tid er en minimumsfaktor i desember og januar med tanke på dagslyset. Enkelte ganger ender sporet opp i en grov steinur eller et hi som jerven har gravd ut i en snøfonn. Som et siste forsøk, kan en jeger bli sittende igjen og vente på at jerven skal komme ut når det har blitt stille ved matlageret, men dette kan ta tid.

Spisshundene kan med fordel preges på jerv.

JAKT MED HUND

Det hender at det blir jervlos under elgjakt med løshund. Kommer hunden brått på jerven og presser den nok, kan den søke tilflukt i et tre og bli sittende så lenge hunden står under og loser. Eller du kan unntaksvis oppleve at hunden får stålos på jerven på bakken. I og med at lisensfellerperioden starter 10. september, kan det derfor være greit om du har søkt om lisens for jervejakt selv om du opprinnelig har planlagt bare å delta på elgjakt eller annen storviltjakt. Jerv kan være på farten hele døgnet og kan dukke opp på elgposter.

Mer systematisk jakt med hund foregår ved at jegerne finner ferske spor, ringer inn jerven og følger nattsporene frem til jervens dagleie, og så slipper hunden. Det er viktig at hunden er rask og taus under forfølgningen, og samtidig såpass pågående at jerven velger å klatre opp i et tre. En jerv som blir presset i stålos kan velge å bli stående på bakken og forsvare seg mot hunden, den kan søke tilflukt i et hi eller en steinur eller så kan den klatre opp i et tre. Når stålosen er et faktum bør jegeren komme seg raskt innpå. Ofte vil jerven prøve å komme seg unna så fort hunden slipper opp litt på konsentrasjonen. Derfor er det viktig at hunden opprettholder presset hele tiden, også om jerven skulle prøve å stikke unna. Jerven kan også prøve å bli kvitt hunden ved å gjøre skinnangrep for å skremme den. Hunden må derfor ha bra psyke og mot.

Fremgangsrike jervejegere kombinerer jakt med hund med åtejakt. De sjekker aktuelle åteplasser hver morgen når føret er gunstig for hunden. Har jerven vært frempå, har de et nattferskt spor å starte på. På snaufjellet vil det ofte være vanskeligere for hunden å følge sporet på lukt, men ved å gå fram til dagleiet så løses dette problemet. Jerven vil kunne gå inn i ei steinur eller et snøhi om det finnes i nærheten. Jervejakt med hund kan kombineres med bruk av utsatte poster. Postene bør legges langs ringen som blir slått for å ringe inn jerven. Vanlige krysningspunkter der det ofte blir observert spor kan også være gode poster. God lokalkjennskap og kunnskap om trekkruiter er selvfølgelig en stor fordel når det skal settes ut poster.

For å hindre rømming skal veggene inne i fella være dekket med et heldekkende og solid materiale, for eksempel plater eller planker. Det er forbudt å bruke metalleder inne i båsen. De innvendige målene på Jervbåsen skal være minst 150 cm i lengde, minst 75 cm i bredde og minst 80-90 cm i høyden.

Luken i båsen skal være konstruert på en slik måte at den låses tilstrekkelig etter at jerven er gått inn i båsen. Lokket skal være festet i bakkant (Fig. 1 og 2), og skal veie minimum 30 kg. Hvis vekten av lokket er mindre må det legges på tyngde. Lokket er forbundet til en vektstang med en wire (wire 1). Utløseren er plassert i vektstangas bakre ende (Fig. 1 og 4). En forlenget stokk på begge sider av fella boltes fast til en tverrstokk som det festes en spiker eller noe lignende i (Fig. 4). Åtet blir festet i en ny wire som er trukket ut av kassa og inn på spikeren (wire 2). Deretter trekkes en tredje wire fra vektstanga og ned på spikeren (wire 3). Tyngden fra vektstanga vil da holde åtewiren på plass. Når jerven drar åtet til seg vil åtewiren bli dratt av spikeren og samtidig frigjøre wiren fra vektstanga. Vektstanga vil da gå opp og fellelokket låses. Dette skjer på grunn av lokkets tyngde.

Det er en fordel å benytte en glatt og sterk silkwire. Det er også en fordel å beskytte utløsermekanismen mot vær og vind. Den kan for eksempel bygges inn i en solid kasse som en forlengelse av fangstrommet.

Fylkesmannen skal vurdere om det skal føres kontroll på stedet om båsen er konstruert og utplassert i henhold til tillatelsen før fangsten tar til. Slik kontroll kan utføres av politiet, Statens Naturoppsyn eller lokalt jaktoppsyn som er godkjent av det statlige naturoppsynet eller har begrenset politimyndighet.

Fylkesmannen kan ved behov stille krav om at bruker av bås skal rapportere til fylkesmannen og kommunen fra fangstperioden. Rapporten bør da inneholde opplysninger om følgende:

- Antall fangstdager
- Observasjoner av gaupe/jerv og andre dyr i nærheten av fella
- Eventuell fangst og slipp av andre dyr
- Eventuelle skader påført gaupe/jerv som følge av opphold i båsen
- Bruk av åte
- Andre ting

Fangstredskap som er utplassert skal være merket med brukerens navn og adresse og eventuelt telefonnummer. Ved fangst av jerv skal det minst føres tilsyn hver morgen og kveld. Brukeren plikter straks å slippe fri fredet viltarter eller viltarter som ikke tillates fanget i vedkommende redskap. Ved tilsyn med fangstredskap som fanger viltet levende, plikter brukeren straks å avlive innfanget vilt. Avlivingen skal skje sikkerhetsmessig forsvarlig og på en slik måte at viltet ikke utsettes for unødig lidelse.

Det beste stedet å plassere båsen er hvor jerven ofte ferdes, det vil si på viltoverganger. Disse finner man ved å snakke med gamle jegere og fangstfolk, reineiere eller saueiere og så gå ut og lete på sporsnø. Båsen bør plasseres slik at du kan se om den er slått igjen på avstand. Det er en stor fordel om du ikke trenger å gå helt bort til den. Båsen skal sjekkes hver morgen og kveld. For å øke muligheten for fangst bør du åte inn jerven før du gildir opp båsen.

Sett gjerne opp elektronisk varsling ved båsen i form av et viltkamera eller lignende. Et viltkamera vil gi deg et bilde av båsen når den har blitt løst ut, og det kan forkorte tiden jerven sitter i båsen.

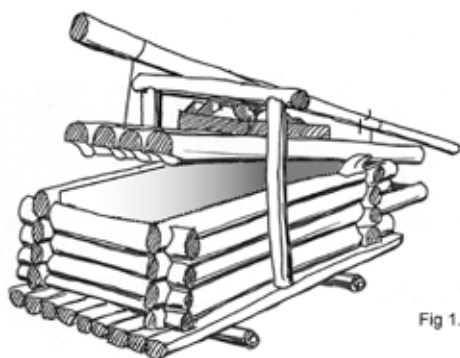

Fig 1. Felle, sideriss

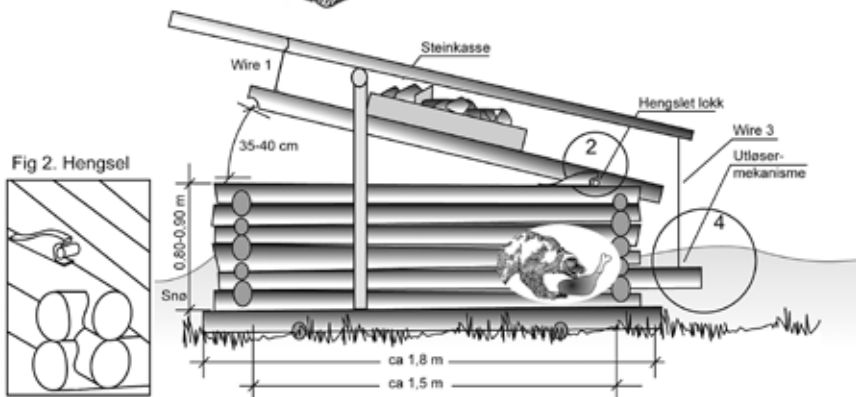

Fig 2. Hengsel

Fig 4. Utløsermekanisme (på fellas bakkant)

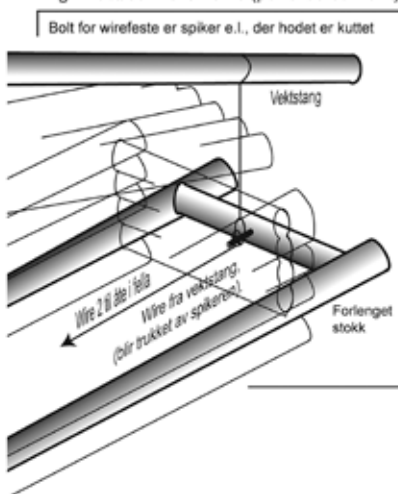
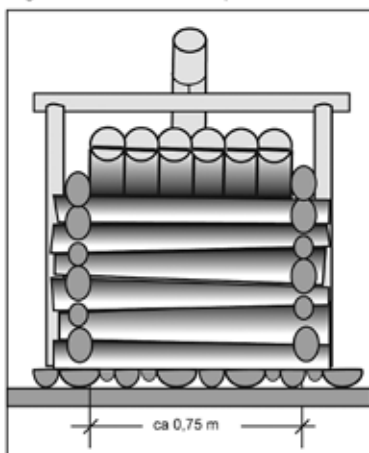

Fig 3. Fellefront m/lokket åpent

Viktig at jervebåsen bygges riktig iht instruks.

Figur 5. Korrekt bygget og godkjent jervebås.

Dette er en fordel både for jerven og for jegeren. Vær oppmerksom på at du som jeger fortsatt må sjekke båsen selv morgen og kveld for å oppfylle kravene om tilsyn. Tilsynet skal gjøres visuelt. Den elektroniske varslingen kommer i tillegg til vanlig tilsyn.

Ser du at jerven har vært inne og forsynt seg av åtet i båsen, kan du spenne opp lokket. Ved å sette en kasse over utløsermekanismen hindrer du at den fryser fast etter væromslag. For å fjerne lukt etter motorsag og annet i nye fellere, kan den med fordel røykes inn. Fyr opp einerbær i en blikkboks inne i fella og rundt hele utvendig. Jerven er ikke kjent for å være spesielt kresen når det gjelder åte. Når den dreper eller finner større byttedyr, bruker den ofte å bite av hodet og gjemme dette et stykke unna. Som åte i båsen er derfor hele hodet av et hjortevilt noe av det bedre du kan bruke.

UTSTYR TIL JERVEJAKT

Det som med andre former for jakt er det viktig med riktig valg av jaktutstyr. Dette kan være avgjørende, spesielt når det gjelder en såpass utfordrende jaktform som jervejakt. Husk at utstyret vil være forskjellige avhengig av hvilke jaktformer du velger å benytte. Driver du med sporingsjakt eller jakt med hund vil det være en fordel med minst mulig utstyr i terrenget. Jakter du over åte vil du måtte ta med mat, klær og utstyr til dette.

SKI OG TRUGER

Under sporingsjakt i bratt terreng er det en stor fordel å bruke truger i stedet for ski. De gir bedre feste, dessuten har du begge hendene fri, noe som er nødvendig når du skal klatre der det er brattest. Det finnes flere fabrikat og modeller på markedet, spesielt for bratt terreng. Disse er laget i aluminium og glassfiber/plast og har stålkjør under foten. Når terrenget ikke er spesielt bratt bør du velge ski etter forholdene. I skogen og ved mye løs snø, vil brede ski med god bæreevne være et fornuftig valg. Bruk gjerne skifeller. På fjellet vil ski med stålkantler fungere best.

VÅPEN OG AMMUNISJON

Det er tillatt å bruke både hagle og rifle på jerv. Noen foretrekker å bruke kombinert rifle/hagle eller drilling, slik at man har begge mulighetene i samme våpen og kan gi deg en fordel med tanke på at man da dekker opp tilnærmet alle typer poster og skuddmuligheter. Ulempen med disse er at de har sterkt begrenset skuddkapasitet, dessuten er de et kompromiss mellom to våpentyper og følgelig er det vanskelig å oppnå samme treffsikkerhet som med spesialvåpnene.

Bruker du hagle på jervejakt, er det stort sett det samme som gjelder som på rådyr senhøstes. Aktuelle haglstørrelse er 2-3 og hold opp til 20 meter.

Ved bruk av rifle er det påbudt å bruke ekspanderende prosjektil med anslagsenergi på minst 980 joule (100 kgm) på hundre meter. Det vil si at alle kaliber fra .222 Remington og oppover er lovlige og aktuelle. Erfarne jervjegere mener at jerven er meget hardskutt, og anbefaler at man bruker storviltrifle av kaliber 6,5x55 mm og oppover for å sikre at jerven ikke løper langt etter treff. Det som teller er et godt førsteskudd. Jerven er ingen stor blink, spesielt ikke rett forfra, og den er ofte i bevegelse når den er på skuddhold. Det er viktig å ha trent mye på forhånd slik at du vet hvordan rifla fungerer også i snø og kulde. Jaktfeltsskyting er en fin måte å drive skytetrening på. De fleste får kanskje bare en sjanse i sin jegerkarriere til å skyte en jerv. Da er det trist om rifla klikker fordi du ikke har tatt fra hverandre sluttstykket og fjernet gammelt fett. Ved åtejakt er det ofte dårlig lys og du er helt avhengig av å bruke et lyssterkt kikkertsikte av høy optisk kvalitet. Disse er dyre, men er en forutsetning for å kunne jakte under dårlige lysforhold.

Oppakningen bør være minimal under sporingsjakt – og følgelig er det bare aktuelt med ett våpen. En lett, men robust og velskytende rifle med solid montasje og et kikkertsikte i det øvre prissjiktet vil være et fornuftig valg. Pass på at det ikke kommer snø i løpet, i kikkertsiktet eller inn i mekanismen, slik at den fryser. En tapebit over munningen forhindrer snø i løpet. Rifla bør også kunne bæres slik at du har begge armene frie.

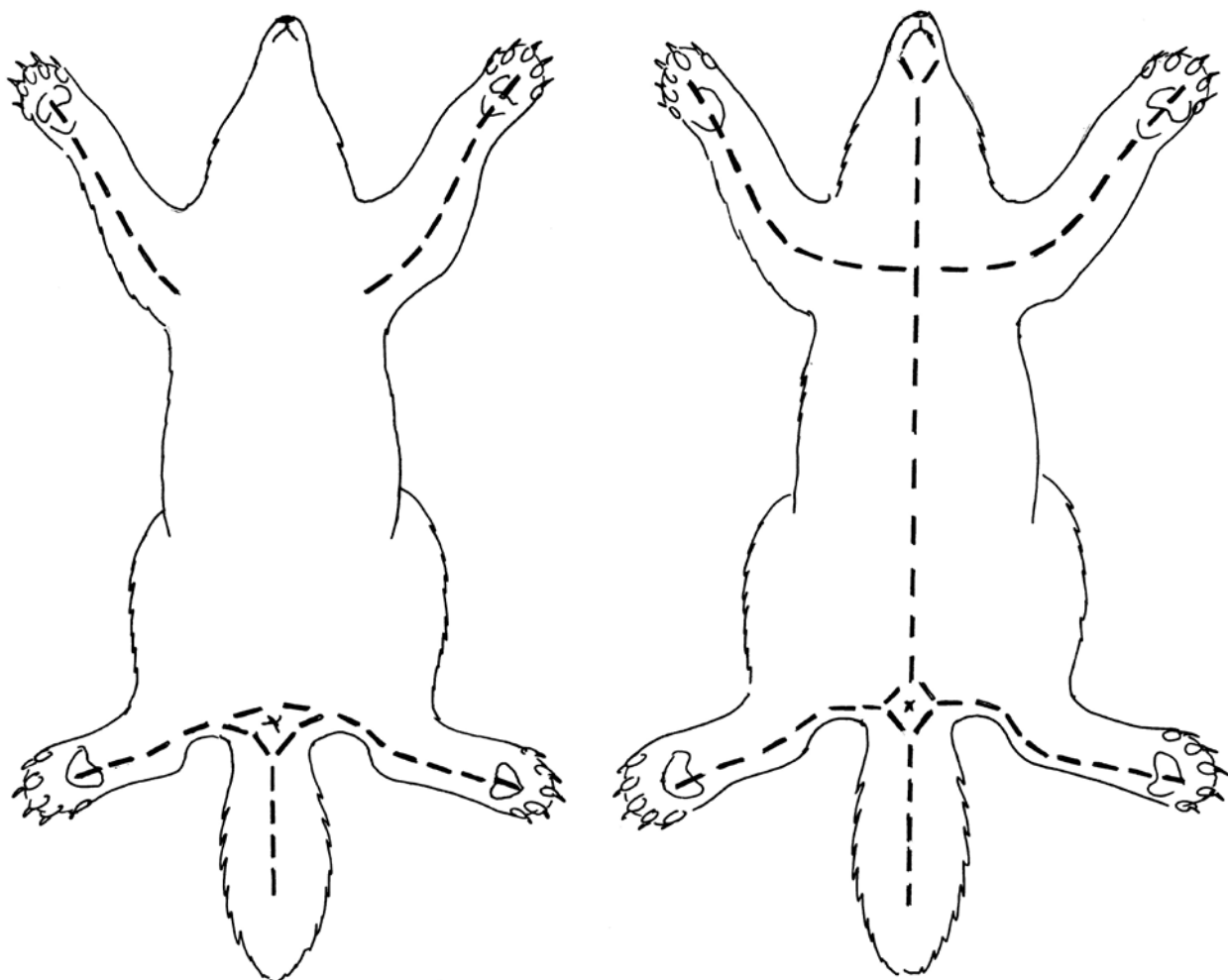
Det er viktig å kle seg godt.

Dagene kan bli lange på jervejakt.

BEHANDLING AV FELT JERV

Skal den felte jerven stoppes ut, er det viktig at jerven blir pakket inn i fersk tilstand og uflådd. Det anbefales å bruke flere lag med papir som suger opp blodet før jerven legges i tett plast og fryses. For å oppnå best mulig resultat, la jerven få en jevn nedkjøling før den fryses ned. Vanligvis passer det å la den henge ca. 10–12 timer i et kjølig rom eller ved utetemperaturer rundt nullpunktet. Skal den sendes med posten til preparanten er det viktig at det gjøres i begynnelsen av en uke uten helligdager, slik at den kommer frem i frossen tilstand. Preparanten ordner resten. Det er viktig å finne fram til en god preparant som tidligere har levert gode arbeider.

For den som nøyer seg med et skinn på veggen, kan man flå jerven selv. I likhet med rev kan jerven belgflås. Det vil si at snittene legges på innsidene av benene og rundt analåpningen og litt ned fra halefestet langs halebeinet. Etter å ha flådd ut potene og bena og løsnet haleskinnet fra halebeinet, dras skinnen nedover mot hodet og over det, som flåes ut til slutt. Skuddhull bør sys igjen før man salter skinnen og sender det til garving. Husk å la det saltede skinnen ligge noen dager før det fryses. Avtal med garveriet om forsendelsen og bruk et garveri som er flinke med viltskinn. Et belgflådd og garvet jerveskinn er et dekorativt trofé på veggen.

Jerven kan med fordel **belgflås** på samme måte som reven.

BEO-skiven, godkjent fra NJFF.

REFERANSER

PUBLIKASJONER

- Andersen, R. & Landa, A. 1997. Jervforskning i Troms. – Villreinen 1997: 121-124. Aronsson, M. 2009. Territorial dynamics of female wolverines. M.Sc. thesis. Swedish University of Agricultural Sciences, Uppsala, Sweden.
- Brøseth, H., Tovmo, M. & Andersen, R. 2011. Yngleregistreringer av jerv i Norge i 2011. – NINA Rapport 757. 22 s
- Flagstad, Ø., Brøseth, H., Hedmark, E., Wärdig, C., Johansson, M. & Ellegren, H. 2005. Populasjonsovervåking av jerv i Skandinavia ved hjelp av DNA-analyse av ekskrementer. Rapport 2004. NINA Rapport 41: 1-37.
- Flagstad m fl. 2009. DNA-basert overvåking av den skandinaviske jervbestanden vinteren 2009. NINA Rapport 600.
- Gudvangen, K., Landa, A., Swenson, J.E. & Røskaft, E. 1998. Jerv og sau i Snøhettaområdet. In: Kvam T. & Johnson, B. (eds) – NINA Temahefte 8: 26-33.
- Hedmark E., Persson J., Segerström P., Landa A. & Ellegren, H. 2007. Paternity and mating system in wolverines *Gulo gulo*. *Wildlife Biology* 13(Suppl 2):13–30.
- Jordhøy, P., Landa, A. & Strand, O. 1997. Fjellfaunaen på Dovrefjell – Trekk fra høgfjellsøkologiske undersøkelser. – Villreinen 1997: 4-9.
- Landa, A., Swenson, J.E. & Tømmerås, B.Å. 1996. Jerven -status, økologi og forskningsbehov. – Fauna 48: 162-171.
- Landa, A. 1998. Jerven – fjellets omstridte færende fant. – I: Brox, K.H. (red.) Norsk natur 98/99. Trondheim: 8-30.
- Landa, A. 1999. Spor og tegn. Et hefte til hjelp i bestemmelse av store rovdyr. NINA*NIKU, Norsk Institutt for Naturforskning, Trondheim: 1-20. (norsk og svensk utgave)
- Landa, A. 1999. Aksjonsplan for bevaring av jerv i Europa. – Verdens Natur nr. 3/99:14-16.
- Landa, A., Tømmerås, B.Å. & Skogland, T. 1993. Test of olfaction and taste repellents, and a pilot project to test their "effects" in reducing wolverine predation on sheep. – NINA Oppdragsmelding 243: 1-20.

- Landa, A., Strand, O., Linnell, J.D.C. & Skogland, T. 1998. Bruk av leveområde hos to truede arter i fjellandskapet: jerv og fjellrev. In: Kvam, T. & Johnson, B.(eds) – NINA Temahefte 8: 42-49.
- Landa, A., Strand, O., Jordhøy, P. & Skogland, T. 1998. Jerven og dens byttedyr i Snøhettaområdet. In: Kvam, T. & Johnson, B.(eds) – NINA Temahefte 8: 19-25.
- Landa, A. O. Strand, J. E. Swenson, and T. Skogland. 1997. Wolverines and their prey in southern Norway. *Canadian Journal of Zoology* 75:1292-1299.
- Landa, A., O. Strand, J.D.C. Linell, and T. Skogland, 1998. Home-range sizes and altitude selection for arctic foxes and wolverines in an alpine environment. *Canadian Journal of Zoology* 76:448–457.
- Landa, A. & Andersen, R. 2001. Fokus på jerven. *Villreinen* 2001: 69-71.
- Landa, A., Andersen, R., Halgunset, I., Henaug, C., Mathisen, J.H., Valnes, F., Fox, J.L., Holand, Ø. & Tveraa, T. 2001. Tapsrelaterte problemstillinger hos tamrein i Troms. – NINA Fagrapport 050: 1-44.
- Landa, A., Andersen, R. & Halgunset, I. 2002. Jerven -naturarv med mange problemer. NINAs strategisk institutt program 1996-2000. NINA Temahefte 18: 72-77.
- Mattisson, J., J. Persson, H. Andrén, and P. Segerström. 2011. Temporal and spatial interactions between an obligate predator, the Eurasian lynx (*Lynx lynx*), and a facultative scavenger, the wolverine (*Gulo gulo*). *Canadian Journal of Zoology* 89:79-89.
- Mattisson, J., H. Andrén, J. Persson, P. Segerström. 2011. Influence of intraguild interactions on resource use by wolverines and Eurasian lynx. *Journal of Mammalogy* 92(6):1321-1330.
- May, R., Van Dijk, J., Andersen, R. & Landa, A. 2009. *Wolverines in a Changing World*. Final report of the Norwegian Wolverine Project 2003-2007. NINA Rapport 434: 43s.
- May, R., van Dijk, J., Wabakken, P., Linnell, J.D.C., Swenson, J.E., Zimmermann, B., Odden, J., Pedersen, H.C., Andersen, R. & Landa, A. 2008. Habitat differentiation within the large carnivore community of Norway's multiple-use landscapes. *Journal of Applied Ecology* 45:1382-1391.
- May, R., Gorini, L., Van Dijk, J., Brøseth, H., Linnell, J. D. C. & Landa, A. 2012. Habitat characteristics associated with wolverine den sites in Norwegian multiple-use landscapes. *Journal of Zoology* [EarlyView].
- May, R., Landa, A., Dijk, J., van, Linnell, J. D. C. & Andersen, R. 2006. Impact of infrastructure on habitat selection of wolverines. *Wildlife Biology* 12:285-295.
- May, R., van Dijk, J., Landa, A., Andersen, R. & Andersen, R. 2010. Spatio-temporal ranging behaviour and its relevance to foraging strategies in wide-ranging wolverines. *Ecological Modelling* 221:936-943.
- Persson, J., Willebrand, T., Landa, A., Andersen, R., Segerström, P. 2003. The role of intraspecific predation in the survival of juvenile wolverines *Gulo gulo*. *Wildlife Biology* 9:21–28.
- Persson, J., Landa, A., Andersen, R., Segerström, P., 2006. Reproductive characteristics of female wolverines (*Gulo gulo*) in Scandinavia. *Journal of Mammalogy* 87:75–79.
- Persson, J., 2005. Wolverine female reproduction: reproductive costs and winter food availability. *Canadian Journal of Zoology* 83:1453–1459.
- Persson, J., Ericsson, G. & Segerström, P. 2009. Human caused mortality in the endangered Scandinavian wolverine population. *Biological Conservation* 142:325-331.
- Persson, J., P. Wedholm, and P. Segerström. 2010. Space use and territoriality of wolverines (*Gulo gulo*) in northern Scandinavia. *European Journal of Wildlife Research* 56(19):49-57.
- Persson, J. & Brøseth, H. 2011. Järv i Skandinavien – status och utbredning 1996-2010. – NINA Rapport 732. 39 s.
- Rauset, G.R., Mattisson, J., Persson, J., Andrén, H., Chapron, G., Segerström, P. 2011. Scale dependent differentiation in habitat selection between two sympatric predators. In Mattisson, J. Interaction between Eurasian lynx and wolverines in the reindeer husbandry area. PhD thesis No 2011:10. Swedish University of Agricultural Sciences.
- Sæther, B.-E., Engen, S., Persson, J., Brøseth, H., Landa, A. & Willebrand, T. 2003. Utredninger i forbindelse med ny rovviltmelding. Levedyktighetsanalyser av skandinavisk jerv. NINA Fagrapport 62: 1-28.
- Schandy, T. 1997. Jerv i forskningens tjeneste. – *Villmarksliv* nr. 10/97: 24-29.
- Schandy, T. 1998. På jervmerking i fjellheimen. – *Vi Menn* nr. 17/98: 64-65.
- van Dijk, J., Andersen, T., May, R., Andersen, R., Andersen, R. & Landa, A. 2008. Foraging strategies of wolverines within a predator guild. *Canadian Journal of Zoology* 86:966-975.
- van Dijk, J., Gustavsen, L., Myrsetrud, A., May, R., Flagstad, Ø., Brøseth, H., Steen, H., Andersen, R. & Landa, A. 2008. Diet shift of a facultative scavenger, the wolverine, following recolonization of wolves. *Journal of Animal Ecology* 77:1183-1190.
- Vangen, K.M., J. Persson, A. Landa, R. Andersen, and P. Segerström. 2001. Characteristics of dispersal in wolverines. *Canadian Journal of Zoology* 79:1641–16.

INTERNETT

Norges Jeger- og Fiskerforbund <http://www.njff.no>

Norsk Institutt for naturforskning <http://www.nina.no>

Rovdata (Overvåking) <http://www.rovdata.no>

Rovviltportalen (Forvaltning) <http://www.rovviltportalen.no>

Det Svenska Järvprojektet (Forskning) <http://www.wolverineproject.se>

Scandlynx (Forskning) <http://scandlynx.nina.no> <http://www.facebook.com/Scandlynx>

JAKT- OG FISKEGLEDE
TIL ALLE – FOR ALLTID